

Fredrik Lindström: *Världens dåligaste språk*. Stockholm: Abert Bonniers Forlag, 2000 (224 s.)

Generelt er der stor interesse for sproget i befolkningen; man diskuterer ofte og gerne hvad ting hedder, hvordan ord udtales, hvor stedord og andre ord kommer fra, osv. Samtidig er det generelle vidensniveau hvad angår sproget (for slet ikke at tale om sprogforskningen) ikke imponerende. Det betyder, at mange af de herskende forestillinger om sproget fortsætter med at være herskende, selv om sprogforskningen for årtier siden har tilbagevist dem. Set i dette perspektiv ligger der en stor opgave for sprogforskningen i at bringe forskningsresultaterne ud til et interesseret, men ikke faguddannet publikum. Sproglig folkeoplysning, om man tillader udtrykket.

I Danmark har personer som Jørn Lund og Erik Hansen gjort en stor indsats for at hæve den sproglige bevidsthed og kundskab, men det er mange år siden der på dansk kom en letlæst men videnskabeligt baseret indføring i de spørgsmål, menigmand og -kvinde stiller sig om sproget og med en diskussion af de fremherskende forestillinger om sproget.

Derfor kan det være interessant at se på bøger af denne type fra andre sprogområder, som fx Marina Yagellos *Catalogue des idées reçues sur la langue*, eller den nyligt udkomne *Världens dåligaste språk* af Fredrik Lindström. Lindströms bog vil helt sikkert nå et meget stort publikum, eftersom forfatteren er kendt fra radio, tv og film, som komiker, satiriker, programleder og meget mere. Men ud over disse aktiviteter, som garanterer *kändis*-status (og bogen har derfor også ligget på disken i *PocketShop* på landets jernbanestationer), så er Fredrik Lindström også doktorand (phd-studerende) ved Institutionen för nordiska språk i Uppsala med forandringer i svensk talesprog som emne.

Lindströms interesse for det talte sprog viser sig også tydeligt i bogens fokus; her er ikke bare tale om en behandling af de fremherskende ideer, her er tale om et varmt forsvar for talesprogets egenart og førstefødselsret. Forfatteren tager sin folkeoplysningsopgave alvorligt, for det handler om den helt grundlæggende form for sprogbrug, og det handler om at få folk til at indse at vi alle har et ansvar for at anvende og udvikle sproget. Sproget findes kun når det anvendes, og det er anvenderne som skaber sproget. Ikke noget revolutionerende synspunkt for den læser som selv er sprogforsker, men et synspunkt som får den sproglige folkeoplysning til at handle om de mest grundlæggende spørgsmål: forholdet mellem sprog, tænkning og verden, hvem som bestemmer over sproget, normativitet ("rigtigt" og "forkert") og hvordan man lærer et sprog. Det er med andre ord sprogets sociale side, som står i centrum. Andre grene af sprogforskningen (især sproghistorien) trækkes ind når de kan forklare ord og vendingers udtale og betydning og forandringer af disse. Herved lægges endnu et lag til det

folkeoplysende projekt, nemlig forsøget på at forøge den historiske bevidsthed, forståelsen for sproget som et fænomen hvis nuværende udseende er et resultat af en langvarig brug af det, og dermed også forståelsen for at sproget vil fortsætte med at forandres i al evighed. Det er umuligt og uhensigtsmæssigt at forsøge at stoppe sprogets forandringsproces, eftersom sproget forandres som den verden sproget skal fungere i. De forandringer man kan og bør kæmpe imod er netop dem, som gør sproget mindre funktionelt, mindre hensigtsmæssigt.

Dette er grundsynspunktet, og det anvendes så som udgangspunkt for at kritisere den status skriftsproget har fået på bekostning af talesproget og som i Sverige har ført til en mere og mere skriftsprogstilpasset udtale, hvor den oprindelige udtale stemples som ”udannet” mm. På dette punkt synes jeg faktisk forfatteren lykkes med et nok så radikalt angreb på den sprogopfattelse, som en meget stor del af den svenske befolkning (og den danske med) bærer rundt på som en arv fra skoletiden.

Men hvordan afspejler formen det folkeoplysende mål? Det mest banale indslag er fraværet af fodnoter og henvisninger i teksten. De sidste par siders tips til videre læsning er tænkt at kompensere for dette, men her er der helt enkelt for lidt *credit* til ophavspersonerne bag de populariserede forskningsresultater. Nævnes ingen er det let at tro at Lindström stjæler æren. Æres den som æres bør.

Selve sproget i bogen er forbløffende ”sobert”, med tanke på Lindströms karriere som komiker og satiriker, og det vil formodentlig skuffe en del købere, samtidig med at det vil gøre forudindtagede læsere skuffede – han er faktisk ikke særligt ”poppet”. Derimod mærker man tydeligt en dyb fascination over sprogets utrolige udtrykskraft og den sproglige legesyges vitalitet.

Alt i alt er bogen ikke revolutionerende, men et interessant bud på en moderne folkeoplysende bog om sproget, hvor man hele tiden mærker et personligt engagement og en personlig tone. På det svenske jule-bogmarked skal bogen konkurrere med en håndfuld andre bøger om det svenske sprog anno 2000, alle skrevet af fagfolk for et bredt publikum. Hvornår får vi en lignende situation i Danmark?

Orla Vigsø